

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 776/2024
29.05.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца „НЛБ Комерцијална банка“ АД Београд, коју заступа Иван Березлев, адвокат из ..., против тужених 1. „Југобанка“ АД Београд у стечају и 2. Агенција за осигурање депозита из Београда, ради неоснованог обogaћења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 5621/22 од 04.04.2024. године, у седници одржаној дана 29.05.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 5621/22 од 04.04.2024. године и пресуда Привредног суда у Београду П 9605/21 од 22.03.2022. године и спис враћа првостепену суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 5621/22 од 04.04.2024. године одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 9605/21 од 22.03.2022. године којом је одбијен тужбени захтев тужиоца да се солидарно обавезу тужени да му исплате износ од 2.043.657,37 УСД са припадајућом затезном каматом почев од 29.10.2009. године, те је обавезан тужилац да туженом првог реда исплати износ од 541.050,00 динара, а туженом другог реда износ од 195.000,00 динара на име трошкова парничног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложио ревизију због битне повреде парничног поступка из члана 374. став 1 и чл. 374. став 2. тачка 12. истог прописа, те због погрешне примене материјалног права. У смислу образложених навода ревизије предлаже да се побијана одлука укине.

Одговор на ревизију није дат.

Испитујући побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ...), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У спроведеном поступку није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Наводи ревизије о апсолутно битној повреди из одредбе члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, учињеној пред другостепеним судом, нису дозвољени у смислу одредбе члана 407. истог прописа, те их Врховни суд није ни ценио.

Предмет тужбеног захтева је исплата износа од 2.043.657,37 УСД са припадајућом каматом од 29.10.2009. године који се, према наводима тужиоца, налазио на девизном рачуну тужиоца код JP Morgan Chase bank, па је несонованим налогом надлежног органа Државе Њујорк – The State of New York banking department - пренет у корист банкарског одељења државе Њујорк као новац првотуженог. Тужилац је тврдио да је грешка настала услед забуне у називу банака јер је тужилац, раније, имао назив са префиксом „Југобанка“ Комерцијална банка.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, првотужени је уз потребне дозволе, надзор и сагласност надзорника Државе Њујорк и у складу са прописима истих, основао своје представништво у САД са називом Агенција Југобанка Њујорк. Првостепени суд даље утврђује да је код наведене агенције тужилац депоновао новчана средства која су блокирана након што су 30.05.1992. године Савезној Републици Југославије наметнуте економске санкције. Дана 03.01.2002. године над првотуженим је решењем Привредног суда у Београду отворен поступак стечаја, након чега је од стране овлашћеног надзорника финансијских средстава САД-а, државе Њујорк, покренут и ликвидациони поступак над његовим представништвом – Агенцијом Југобанка Њујорк, у складу са Законом о банкарству те државе. У том поступку сва средства наведеног представништва, а на основу одлуке поступајућег надзорника, пренета су и депонована на одговарајући рачун надзорника како би била искоришћена за намирење потраживања њујоршких поверилаца. Међу тим средствима, неспорно, пренет је и износ од 2.645.439,29 УСД која новчана средства су се налазила на рачуну тужиоца. Иако првостепени суд не наводи датум када су та средства пренета, а о томе постоје докази и та чињеница извесно и није била спорна међу странкама, закључује се да је до преноса средстава дошло након отварања поступка стечаја над Југобанком АД Београд и након покретања поступка ликвидације над Агенцијом Југобанка у Њујорку. По иницирању ликвидационог поступка, у периоду од 2003. до 2007. године, вођено је више судских поступака пред судовима државе Њујорк у којима је, између осталог, оспоравано право надзорника да држи средства представништва банке. У истом ликвидационом поступку тужилац је пријавио своје потраживање на име погрешно трансферисаних средстава од 2.645.439,29 УСД које му је у целости признато 2012. године, а дана 26.10.2017. године исплаћен му је износ од 22,75 % укупног признатог потраживања, односно 601.781,92 УСД. Дана 27.11.2007. године друготужени, као стечајни управник првотуженог и Беобанке АД Београд у стечају која је такође имала основану агенцију у Њујорку, и надзорник у ликвидационом поступку

над агенцијама ових банака у Њујорку, закључили су уговор о поравнању којим су се сагласили да надзорник садржи 60 % средстава представништва ових банака у циљу намирења њујоршких поверилаца, а да се износ од 40 % средстава пренесе друготуженом. У складу са споразумом друготуженој је уплаћен износ од 52.605.258,11 УСД. Друготужена је примљена средства пласирала у државне обвезнице које је пренела првотуженом 15.12.2018. године.

Налазећи да је у новчаном износу, пренетом по споразуму друготуженој, садржан и преостали износ од 2.043.657,37 УСД колико тужилац није остварио у ликвидационом поступку који је вођен у Њујорку, да се првотужени неосновано обогатио а да је радњама друготуженог првотуженом нанета штета, тужилац је предложио да се тужбени захтев усвоји.

Првостепени суд тужбени захтев одбија наводећи да друготужени није пасивно легитимисан јер његова имовина није без основа увећана. У погледу захтева према првотуженом истиче да закљученим уговором јесте пренет износ од 40 % средстава Агенције „Југобанке“ у Њујорку, али без јасне спецификације која средства су обухваћена те да тужилац није доказао да су истим износом обухваћена и његова средства заплењена од стране надзорника државе Њујорк. Образлаже да је тужилац своје потраживање пријавио у ликвидационом поступку који је спроведен над Агенцијом Југобанке у Њујорку, да се у истом намирио сразмерно висини свог потраживања у укупној маси потраживања, на исти начин као и други повериоци који су у том поступку пријавили своја потраживања (пропорционално). Даље указује да је Агенција Југобанке, према прописима Сједињених Америчких Држава, имала статус самосталног правног лица, односно одвојени правни субјективитет, због чега првотужени не може бити одговоран за његове обавезе. Услед тога што захтев није основан није цењен ни истакнути приговор застарелости.

Другостепени суд прихата закључак првостепеног да је агенција туженог првог реда у Њујорку била самостално правно лице. Ово стога што је, како образлаже, одредбом члана 17. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, предвиђено да се припадност правног лица одређује по праву државе по коме је наведено правно лице основано, односно државе у којој обавља пословну делатност, да је агенција основана на територији САД односно њене државе Њујорк на основу дозволе надлежних органа те државе, па се у погледу правног субјективитета примењује право те државе. Последице истиче да би првотужена, као оснивач, могла одговорати само до висине ликвидационог остатка а да нема доказа да пренета средства представљају ликвидациони остаток, што захтев у односу на првотуженог чини неоснованим. Даље образлаже да је друготужена као добар привредник уложила средства у државне обвезнице, те да су исте пренете на рачун банака што указује да се није неосновано обогатила.

Ревизијом тужиоца оспорава се овакав закључак нижестепених судова. Образлаже се да се над Агенцијом Њујорк није спроводио поступак ликвидације већ се радило о *suī generis* поступку по закону матичне државе који је подразумевао поступак над

инсолвентним правним лицем и да је погрешно примењено правило о терету доказивања јер је тужилац доказао да су неосновано пренета средства била на рачунима Агенције Њујорк, што то нико и није оспорио. Истиче да је у току поступку предложио вештачење на спорне околности али да је првостепени суд предлог одбио из неприхватљивих разлога односно зато што је сматрао да је потребно да се вештаку стави на располагање целокупна документација за коју је тужилац тврдио да је не поседује а што је довело суд до уверења да вештачење не може да се обави иако о томе само вештак може да се изјасни. Сматра да је правилан закључак нижестепених судова да је агенција имала одвојени правни субјективитет али је мишљења да је исто релевантно само за истакнут приговор застарелости. Истиче да је више пута указао да одговорност друготуженог произилази и из чињеница да је поступао несавесно јер је туђа средства уложио у хартије од вредности.

Врховни суд сматра да је побијана одлука донета погрешном применом материјалног права због чега ни релевантне чињенице нису утврђене.

Пре свега закључак нижестепених судова да је Агенција тужиоца имала статус самосталног правног лица није утемељен на чињеницама, јер у том смислу оне нису ни утврђиване, нити је заснован на правилној примени прописа. Наиме, другостепени суд исправно закључује да се у конкретном случају има применити одредба члана 17. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, али је погрешно примењује. Истом је у ставу 1. прописано да се припадност правног лица одређује по праву државе по коме је оно основано, а у ставу 2. да правно лице, ако има стварно седиште у другој држави а не у оној у којој је основано, и по праву те државе има њену припадност, сматраће се правним лицем те државе. Дакле, *lex personalis* одговара на питање да ли постоји неки колективитет као правно лице односно да ли има правну способност. Међутим, да ли је један субјект предузеће, друштво, или нека друга врста удруживања не решава се по *lex personalis* већ посредством *lex fori* уз примену одредбе члана 9. наведеног закона која предвиђа да се право стране државе примењује према свом смислу и појмовима које садржи. Отуда, ако је домаћа банка по прописима ове земље одлучила да оснује агенцију у иностранству, онда се питање правног субјективитета цени по одредбама домаћег права као *lex personalis*, без обзира да ли је основани ентитет морао да буде регистрован у другој држави у складу са одговарајућим правним формама исте (у формама које предвиђа *lex fori*). Следом реченог ако је агенција основана од стране претходника тужиоца и регистрована од стране Народне банке у регистру финансијских организација, онда се њен правни субјективитет има ценити према домаћем праву. О наведеном нема речи у побијаним одлукама. О правном статусу агенције Врховни суд се већ изјаснио у својим одлукама Прев 592/2018 од 27.02.2020. године, Прев 770/23 од 13.12.2023. године и Прев 1519/23 од 14.11.2024. године.

Даље, изостала је јасна квалификација тужиоачевог потраживања. Контрадикторно нижестепени судови образлажу чињеницу где су се налазила спорна новчана средства. Наиме, првостепени суд на страни 10 своје одлуке у ставу четвртом и петом, наводи да је тужилац код агенције имао депонована новчана средства која су блокирана и да су погрешно пренета на рачун надзорника. Одатле би се могло закључити да се радило о

томе да је тужилац био депонент, односно клијент првотужене банке - агенције. Са друге стране другостепени суд образлаже да је тужилац тврдио да су његова девизна средства која су се налазила код друге (стране) банке, заплењена као да су тужиочева. Отуда је остало нејасно да ли је тужилац био клијент, односно депонент агенције првотужене банке што би упућивало да је био поверилац из пословног односа или се радило о томе да су средства са рачуна тужиоца код треће банке у Њујорку заплењена као средства агенције првотужене. То може бити од утицаја на статус тужиоца као повериоца у поступку који се води над првотуженом.

Погрешно је другостепени суд применио одредбу члана 9. Закона о решавању сукоба закона када је вршио квалификацију поступка који је вођен над Агенцијом Југобанке у Њујорку. Супротно наведеној одредби другостепени суд се држао појма односно значења поступка ликвидације у домаћем праву, иако из списка произилази да су се у поступку пред надлежним органом државе Њујорк пријављивала потраживања, те да су се намиривала према процентуалном учешћу у укупној маси дуговања агенције и да нису намирена у целисти, што упућује на поступак над инсолвентним субјектом а не поступак ликвидације у значењу домаћег права.

Погрешно нижесепени судови примењују правило о терету доказивања па закључују да тужилац није доказао да се у делу средстава која су пренета друготуженом налазе средства која су заплењена тужиоцу. Код чињенице да је тужиочево потраживање признато у (очито) инсолвенцијском поступку који је вођен над Агенцијом у држави Њујорк, да није било спорно да се оно односи на заплењена средства што значи да су она ушла у масу за расподелу, терет доказивања да су из масе изашла је на туженим. Притом за Врховни суд ова чињеница и није релевантна обзиром да се не ради о излучном захтеву нити у поступку стечаја предмет излучења може бити новац, осим уколико се не ради о посебно обележеним, издвојеним новчаним јединицама које су, као такве, дате на чување стечајном дужнику.

Основано се ревизијом тужиоца указује и да су нижестепени судови пропустили да цене одговорност друготужене за накнаду штете обзиром на указане, наводне, неправилности у њеном поступању. Другим речима, тачно је да судови нису везани правним основом али јесу чињеничним наводима, па тврдњом тужиоца да је друготужена поступала изван својих законских овлашћења, односно да није извршавала своје законске обавезе, јасно је указано и на други основ о ком се судови уопште нису изјаснили.

Не мање је релевантна чињеница да ли износ од 52.605.258,11 УСД који је од стране надзорника стечајног суда САД уплаћен друготуженом представља 40 % средстава представништва Агенције Југобанка Њујорк или и 40% средства обе агенције чији је заступник била друготужена - Агенције Југобанке и Агенције Беобанке Београд, а што такође може бити од утицаја на правилно пресуђење.

Због свега наведеног одлуке су морале бити укинуте, па је применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку одлучено као у изреци.

У поновном поступку првостепени суд ће пре свега, правилном применом материјалног права а то је у конкретном случају домаће законодавство према времену важења, разјаснити да ли је Агенција Југобанке имала статус самосталног субјекта или не. Затим ће се разјаснити где су била депонована средства тужиоца, на рачуну код првотужене тј. њене Агенције или треће банке, те да ли се средства пренета по уговору о поравнању односе само на имовину Агенције Њујорк или и на имовину Агенције Беобанке. Цениће се начин на који су средства тужиоца прешла у имовину агенције. Ово је релевантно из следећих разлога: неупитно је да правно неосновано обогаћење може да настане и радњом трећег лица, да између трећег лица и оног које је неосновано обогаћено може, а не мора, постојати правни основ, као што је неупитно да лице које је неосновано осиромашено радњом трећег има право да од обогаћеног тражи повраћај. Међутим, то подразумева оцену начина на који је дошло до преноса средстава у конкретном случају, да ли се ради о акту јавне власти те о дозвољеним и коришћеним правним средствима против истог, што ће довести до правно утемељеног закључка о томе да ли се ради о стеченом без основа, да ли постоји неки други основ у погледу првотуженог те последично да ли је тужiocев захтев основан и ако јесте да ли се може намирити у целини свог ненамиреног потраживања или сразмерно са осталим повериоцима као стечајни поверилац.

У погледу друготужене цениће основаност захтева и са становишта тврдњи тужиоца о њеном незаконитом поступању.

На потпуно и правилно утврђено чињенично стање правилно ће применити одредбе материјалног права, па ће за своју одлуку дати јасне и потпуне разлоге.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић